

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2017. gada 14. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Jurisdikcija – Jurisdikcija individuālu darba līgumu jomā – Regula (EK) Nr. 44/2001 – 19. panta 2. punkta a) apakšpunkts – “Vietas, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu” jēdziens – Aviācijas nozare – Apkalpes locekļi – Regula (EEK) Nr. 3922/91 – “Mājas bāzes” jēdziens

Apvienotās lietas C-168/16 un C-169/16

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *cour du travail de Mons* (Monsas Darba lietu tiesa, Beļģija) iesniedza ar lēmumiem, kas pieņemti 2016. gada 18. martā un kas Tiesā reģistrēti 2016. gada 25. martā, tiesvedībās

Sandra Nogueira,

Victor Perez-Ortega,

Virginie Mauguit,

Maria Sanchez-Odogherty,

José Sanchez-Navarro

pret

Crewlink Ireland Ltd (C-168/16)

un

Miguel José Moreno Osacar

pret

Ryanair Designated Activity Company, agrāk – **Ryanair Ltd** (C-169/16).

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši – Tiesas priekšsēdētājs, kas veic otrās palātas tiesneša pienākumus, K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], A. Ross [*A. Rosas*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente) un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerālvokāts H. Saugmandsgors Ēe [*H. Saugmandsgaard Øe*],

* Tiesvedības valoda – franču.

sekretārs I. Illēši [*I. Illéssy*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2017. gada 2. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *S. Nogueira u.c.*, kā arī *V. Perez-Ortega*, *V. Mauguit*, *J. Sanchez-Odogherty* un *J. Sanchez-Navarro*, kā arī *M. J. Moreno Osacar* vārdā – *S. Gilson* un *F. Lambinet*, *avocats*,
- *Crewlink Ireland Ltd* vārdā – *S. Corbanie*, *advocaat*, un *F. Harmel*, *avocat*,
- *Ryanair Designated Activity Company*, agrāk – *Ryanair Ltd*, vārdā – *S. Corbanie*, *advocaat*, *F. Harmel* un *E. Vahida*, *avocats*, kā arī *G. Metaxas-Maranghidis*, *dikigoros*,
- Beļģijas valdības vārdā – *C. Pochet*, *M. Jacobs* un *L. Van den Broeck*, pārstāves,
- Īrijas vārdā – *A. Joyce*, pārstāvis, kam palīdz *S. Kingston*, *barrister*,
- Francijas valdības vārdā – *D. Colas* un *D. Segoin*, kā arī *C. David*, pārstāvji,
- Nīderlandes valdības vārdā – *M. Bulterman* un *C. Schillemans*, pārstāves,
- Zviedrijas valdības vārdā – sākotnēji *C. Meyer-Seitz*, *A. Falk*, *U. Persson* un *N. Otte Widgren*, pārstāves, vēlāk – *C. Meyer-Seitz* un *A. Falk*, pārstāves,
- Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin*, kā arī *M. Heller* un *P. Costa de Oliveira*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2017. gada 27. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālus nolēmumus ir par to, kā interpretēt Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Briseles I regula”) 19. panta 2. punkta a) apakšpunktu.
- 2 Šie lūgumi tika iesniegti divās lietās – lietā C-168/16 starp *Sandra Nogueira*, *Victor Perez-Ortega*, *Virginie Mauguit*, *Maria Sanchez-Odogherty*, kā arī *José Sanchez-Navarro* (turpmāk tekstā kopā – “*S. Nogueira u.c.*”) un *Crewlink Ireland Ltd* (turpmāk tekstā – “*Crewlink*”) un lietā C-169/16 starp *Miguel José Moreno Osacar* un *Ryanair Designated Activity Company*, agrāk – *Ryanair Ltd* (turpmāk tekstā – “*Ryanair*”) – par *S. Nogueira u.c.* un *M. J. Morena Osacar* individuālo darba līgumu izpildes un izbeigšanas nosacījumiem, kā arī par Beļģijas tiesu starptautisko jurisdikciju izskatīt šīs lietas.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

- 3 Čikāgā (Amerikas Savienotās Valstis) 1944. gada 7. decembrī parakstīto Konvenciju par starptautisko civilo aviāciju (turpmāk tekstā – “Čikāgas konvencija”) ir ratificējušas visas Eiropas Savienības dalībvalstis, tomēr pati Eiropas Savienība nav minētās konvencijas dalībniece.

4 Šīs konvencijas 17. pantā ir noteikts:

“Gaisa kuģi pieder tai valstij, kurā tie reģistrēti.”

Savienības tiesības

5 Briseles I regulas preambulas 13. un 19. apsvērumi ir formulēti šādi:

“(13) Saistībā ar apdrošināšanu, patērētāju līgumiem un nodarbinātību vajākamajai pusei vajadzētu būt aizsargātai ar jurisdikcijas normām, kas ir labvēlīgākas tās interesēm, nekā to paredz vispārējās normas.

[..]

(19) Būtu jānodrošina vajadzīgā nepārtrauktība starp [1968. gada 27. septembra Konvenciju par jurisdikciju, spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar sekojošām konvencijām par jaunu dalībvalstu pievienošanos šai konvencijai] un šo regulu, un tālab būtu jānosaka pārejas noteikumi. Šī pati vajadzība attiecas uz [šīs] konvencijas interpretāciju [..], un [Pirmais protokols par Tiesas veikamo 1968. gada konvencijas interpretāciju, tā grozītajā un papildinātajā redakcijā (OV 1998, C 27, 28. lpp.)] joprojām būtu jāpiemēro arī lietām, ko izskata tiesā pēc šīs regulas spēkā stāšanās dienas.”

6 Šīs regulas II nodaļas 5. iedaļā, kurā ir ietverts tās 18.–21. pants, ir minēti noteikumi par jurisdikciju saistībā ar strīdiem par atsevišķiem [individuāliem] darba līgumiem.

7 Minētās regulas 18. panta 1. punktā ir noteikts:

“Lietās, kas saistītas ar atsevišķiem [individuāliem] darba līgumiem, jurisdikciju nosaka ar šo iedaļu, neierobežojot 4. pantu un 5. panta 5. punktu.”

8 Šīs pašas regulas 19. pantā ir paredzēts:

“Darba devēju, kura domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt:

1) tās dalībvalsts tiesās, kurā ir viņa domicils; vai

2) citā dalībvalstī:

a) tiesās tajā vietā, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu, vai tiesā tajā vietā, kur viņš to veicis pēdējoreiz, vai

b) ja darbinieks pastāvīgi neveic darbu vai neveica darbu nevienā valstī, tiesā tajā vietā, kur atrodas vai atradās uzņēmums, kas pieņēma darbinieku.”

9 Briseles I regulas 21. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“No šīs iedaļas noteikumiem var atkāpties vienīgi saskaņā ar vienošanos par jurisdikciju:

1) ko panāk pēc strīda rašanās; vai

2) kas ļauj darbiniekam celt prasību citās tiesās, kas nav šajā iedaļā norādītās tiesas.”

- 10 Romas Konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā (OV 1980, L 266, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Romas konvencija”), preambulā ir precizēts:

“Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līguma Augstās līgumslēdzējas puses,

apņēmušās turpināt darbu pie Kopienā jau veiktās tiesību aktu vienveidošanas starptautisko privāttiesību jomā, konkrēti, jurisdikcijas un tiesas spriedumu izpildes jomā,

vēloties noteikt vienveidīgas normas attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām,

ir vienojušās šādi [..].”

- 11 Padomes 1991. gada 16. decembra Regula (EEK) Nr. 3922/91 par tehnisko prasību un administratīvo procedūru saskaņošanu civilās aviācijas jomā (OV 1991, L 373, 4. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Regulu (EK) Nr. 1899/2006 (OV 2006, L 377, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Regula Nr. 3922/91”), kā tas paredzēts tās 1. pantā, attiecas “uz tehnisko prasību un administratīvo procedūru saskaņošanu civilās aviācijas drošības jomā attiecībā uz gaisa kuģu ekspluatāciju un apkopi un uz šajos uzdevumos iesaistītajām personām un organizācijām”.

- 12 Šajā regulā pirms tās atcelšanas ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 20. februāra Regulu (EK) Nr. 216/2008 par kopīgiem noteikumiem civilās aviācijas jomā un par Eiropas Aviācijas drošības aģentūras izveidi, un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 91/670/EEK, Regulu (EK) Nr. 1592/2002 un Direktīvu 2004/36/EK (OV 2008, L 79, 1. lpp.), bija ietverts III pielikums, kura Q apakšsadaļas nosaukums bija “Lidojuma laika ierobežojumi un pakalpojumi un prasības atpūtas jomā”. Ar lidojuma operāciju (OPS) 1.1090, 3.1. punkts, kas bija minēta šajā apakšsadaļā, bija paredzēts:

“Ekspluatants katram apkalpes loceklim nosaka [mājas bāzi].”

- 13 Minētajā apakšsadaļā ietilpa arī OPS 1.1095, kuras 1.7. punktā jēdziens “[mājas] bāze” bija definēts kā “ekspluatanta noteikta vieta apkalpes loceklim, no kuras tas parasti sāk un kurā [tas] parasti beidz darba laika laikposmu vai secīgus darba laika laikposmus, un kur ekspluatants parasti neatbild par šā apkalpes locekļa izmitināšanu”.
- 14 Turklāt OPS 1.1110, kas arī bija ietverts Regulas Nr. 3922/91 III pielikuma Q apakšsadaļā ar nosaukumu “Atpūta”, bija formulēts šādi:

“1. Atpūtas minimums

- 1.1. Minimālais atpūtas periods, kas jānodrošina pirms tāda lidojumu darba laika perioda uzsākšanas, kas sākas mājas bāzes vietā, ir vismaz tikpat garš, cik darba laika periods pirms tam, vai arī 12 stundas, atkarībā no tā, kurš periods ir garāks.
- 1.2. Minimālais atpūtas periods, kas jānodrošina pirms tāda lidojumu darba laika perioda uzsākšanas, kas sākas ārpus mājas bāzes vietas, ir vismaz tikpat garš, cik darba laika periods pirms tam, vai arī 10 stundas, atkarībā no tā, kurš periods ir garāks; ja apkalpes loceklis ir atpūtā ārpus mājas bāzes vietas, ekspluatantam jānodrošina iespēja 8 stundas izgulēties, ņemot vērā ceļā pavadīto laiku un citas fizioloģiskās vajadzības. [..].”

- 15 Sociālā nodrošinājuma jomā jēdziens “mājas bāze” ir minēts arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulas (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 22. maija Regulu (ES) Nr. 465/2012 (OV 2012, L 149, 4. lpp.), preambulas 18.b apsvērumā. Šis apsvēruma ir izteikts šādi:

“Mājas bāze ir definēta [Regulas Nr. 3922/91] III pielikumā kā ekspluatanta noteikta atrašanās vieta apkalpes loceklim, no kuras apkalpes loceklis parasti sāk un kurā parasti beidz darba laiku vai summāro darba laiku, un kur ekspluatants parasti neatbild par šā apkalpes locekļa izmitināšanu. Lai atvieglinātu šīs regulas II sadaļas piemērošanu lidojumu apkalpes un salona apkalpes locekļiem, jēdzienu “mājas bāze” ir pamatoti izmantot kā kritēriju, lai noteiktu lidojumu apkalpes un salona apkalpes locekļiem piemērojamos tiesību aktus. Tomēr lidojumu apkalpes un salona apkalpes locekļiem piemērojamiem tiesību aktiem būtu jāpaliek stabiliem un mājas bāzes principa izmantošanai nevajadzētu izraisīt piemērojamo tiesību aktu biežu maiņu sakarā ar nozares darba organizācijas shēmām vai sezonas rakstura pieprasījumiem.”

- 16 Regulas Nr. 883/2004 11. pantā, kas ietilpst tās II sadaļā par piemērojamo tiesību aktu noteikšanu, ir noteikts:

“1. Personas, uz kurām attiecas šī regula, ir pakļautas tikai vienas dalībvalsts tiesību aktiem. Šos tiesību aktus nosaka saskaņā ar šo sadaļu.

[..]

3. Ievērojot 12.–16. pantu:

- a) persona, kas veic darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā kādā dalībvalstī, ir pakļauta minētās dalībvalsts tiesību aktiem;

[..]

5. Pasažieru vai kravas pārvadājumu lidojumu apkalpes un salona apkalpes locekļu darbību uzskata par darbību, ko veic dalībvalstī, kurā atrodas Regulas (EEK) Nr. 3922/91 III pielikumā definētā mājas bāze.”

- 17 Regulas Nr. 465/2012 3. pantā ir precizēts, ka Regulas Nr. 883/2004 11. panta 5. punkts stājas spēkā divdesmit dienas pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*. Minētā publikācija notika 2012. gada 8. jūnijā, līdz ar to ar šo regulu izdarītie grozījumi *ratione temporis* nav piemērojami pamatlietu faktiem.

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-169/16

- 18 2008. gada 21. aprīlī *M. J. Moreno Oscar* Spānijā noslēdza darba līgumu ar *Ryanair*, aviosabiedrību ar juridisko adresi Īrijā.
- 19 Atbilstoši šim līgumam viņa pienākumos ietilpa “pasažieru drošība, aprūpe, atbalsts tiem un to kontrole; ar iekāpšanu saistīti pienākumi un pienākumi uz zemes [..], pārdošana lidmašīnā, lidmašīnas iekšējai tīrīšana, drošības pārbaudes un visi atbilstošie pienākumi, ko sabiedrība var [..] uzticēt”.

- 20 Atbilstoši minētajam līgumam, kas ir formulēts angļu valodā, Īrijas tiesām ir jurisdikcija lemt par iespējamiem strīdiem, kas rastos starp pusēm attiecībā uz šī līguma izpildi un izbeigšanu, un šīs dalībvalsts tiesību akti regulē to darba attiecības. Šajā pašā līgumā ir norādīts arī, ka darbs, ko *M. J. Moreno Oscar* veic kā apkalpes loceklis, tiek uzskatīts par veiktu Īrijā, jo šie pienākumi tiek izpildīti lidmašīnās, kas reģistrētas šajā dalībvalstī un pieder šai aviosabiedrībai.
- 21 Turklāt *M. J. Moreno Oscar* darba līgumā Šarleruā (Beļģija) lidosta bija norādīta kā “mājas bāze” un tajā bija prasīts, lai viņš dzīvotu stundas brauciena attālumā no bāzes, uz kuru viņš ir norīkots, tādēļ viņš bija apmeties Beļģijā.
- 22 2009. gada 1. aprīlī *M. J. Moreno Oscar* tika paaugstināts par “uzraugu”. *M. J. Moreno Oscar* aizgāja no darba 2011. gada 16. jūnijā.
- 23 Pēc tam, apgalvojot, ka viņa agrākajam darba devējam bija jāievēro un jāpiemēro Beļģijas tiesību normas, un uzskatot, ka šīs dalībvalsts tiesām bija jurisdikcija lemt par šiem pieteikumiem, *M. J. Moreno Oscar* ar 2011. gada 8. decembra pavēsti uzaicināja *Ryanair* uz *tribunal du travail de Charleroi* (Šarleruā Darba lietu tiesa, Beļģija), lai viņa agrākajam darba devējam tiktu piespriests samaksāt viņam dažādas kompensācijas.
- 24 *Ryanair* apstrīdēja Beļģijas tiesas jurisdikciju izskatīt šo lietu. Šajā ziņā sabiedrība apgalvoja, ka pastāv cieša un konkrēta saikne starp minēto strīdu un Īrijas tiesām. Tādējādi papildus tiesas izveles klauzulai un tai, kurā ir noteikts, ka ir piemērojamas Īrijas tiesības, minētā sabiedrība norāda, ka *M. J. Moreno Oscar* ir piemērojami Īrijas tiesību akti nodokļu un sociālā nodrošinājuma jomā, ka viņš izpildīja savu darba līgumu lidmašīnās, kas reģistrētas Īrijā un uz kurām attiecas šīs dalībvalsts tiesību akti, un ka, lai gan *M. J. Moreno Oscar* ir parakstījis savu darba līgumu Spānijā, minētais līgums bija noslēgts tikai tad, kad *Ryanair* to parakstīja savā juridiskajā adresē Īrijā.
- 25 Ar spriedumu, kas pasludināts 2013. gada 4. novembrī, *tribunal du travail de Charleroi* (Šarleruā Darba lietu tiesa) nosprieda, ka Beļģijas tiesām nav jurisdikcijas izskatīt *M. J. Moreno Oscar* prasību. Pēdējais minētais pārsūdzēja šo spriedumu iesniedzējtiesā *cour du travail de Mons* (Monsas Darba lietu tiesa, Beļģija).
- 26 Vispirms iesniedzējtiesa izdara dažus secinājumus par faktiem. Tātad tā uzsver, ka *M. J. Moreno Oscar* vienmēr uzsāka savas darba dienas Šarleruā lidostā un tajā pašā vietā tās pabeidza. Turklāt viņš dažkārt bija spiests tur palikt gaidot, lai aizvietotu iespējami trūkstošu personāla locekli.
- 27 Pēc šiem precizējumiem šī tiesa norāda, kam, pirms izskatīt lietu pēc būtības, tai ir jālemj par Beļģijas tiesu jurisdikciju to izskatīt.
- 28 Vispirms paziņojot, ka attiecībā uz *M. J. Moreno Oscar* nevar tikt izpildīta klauzula par jurisdikcijas piešķiršanu atbilstoši Briseles I regulas 21. pantam, šī tiesa precizē, ka šis jautājums ir jāizvērtē, ievērojot šīs regulas 19. panta 2. punktu. Iesniedzējtiesa atgādina, ka šajā tiesību normā ir norādītas dažādas tiesas, kam ir jurisdikcija izskatīt strīdus, kas var rasties no darba līguma. Tā uzskata, ka no tām Tiesas judikatūrā parastā darba izpildes vieta pastāvīgi tiek uzskatīta par būtiskāko kritēriju.
- 29 Šajā ziņā, ja darbiniekam uzticētā darba izpilde notiek vairāku dalībvalstu teritorijās, no Tiesas judikatūras, it īpaši no 1993. gada 13. jūlija sprieduma *Mulox IBC* (C-125/92, EU:C:1993:306) 24. punkta, izriet, ka parastā izpildes vieta var tikt definēta kā “vieta, kurā vai no kuras darbinieks galvenokārt pilda savus pienākumus pret savu darba devēju”. No tā izrietētu, ka, lai noteiktu šo vietu, valsts tiesām ir jāizmanto netiešas pierādīšanas metode, tas ir, jāņem vērā visi lietas apstākļi, lai noteiktu valsti, ar kuru profesionālajai darbībai ir visciešākā saikne.
- 30 Tātad kompetentās tiesas noteikšana, lai izskatītu lietas, ko dalībvalstu tiesās iesniedz aviosabiedrību apkalpes locekļi, ir īpaši sarežģīta.

- 31 Konkrētāk runājot par šo personu “profesionālās darbības faktiskā centra” noteikšanu, iesniedzējtiesa šaubās, vai šī vieta galu galā nav “mājas bāzes” jēdzienam, kurš ir definēts Regulas Nr. 3922/91 III pielikumā, ļoti radniecīgs jēdziens, kā, šķiet, norāda arī atsauce uz šo jēdzienu Savienības tiesību aktos sociālā nodrošinājuma jomā.
- 32 Šādos apstākļos *cour du travail de Mons* (Monsas Darba lietu tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai, ņemot vērā:

- prasības par risinājumu paredzamību un tiesisko noteiktību, kas tika ievērotas, pieņemot tiesību normas tiesu jurisdikcijas un spriedumu izpildes civillietās un komerclietās jomā, kādas tās ir noteiktas [1968. gada 27. septembra Konvencijā par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās, kurā grozījumi ir izdarīti ar sekojošajām konvencijām par jaunu dalībvalstu pievienošanu šai konvencijai], un [Briseles I regulā] (it īpaši skat. spriedumu, 2012. gada 19. jūlijs, *Mahamdia*, C-154/11, EU:C:2012:491, 44. un 46. punkts),
- ar Eiropas aeronavigācijas nozari saistītās īpatnības, kuras ietvaros aviosabiedrību, kuru juridiskā adrese ir vienā no Eiropas Savienības dalībvalstīm, apkalpes personāls ik dienu veic lidojumus Eiropas Savienības teritorijā no mājas bāzes, kas var – tāpat kā šajā lietā – atrasties citā dalībvalstī,
- šai lietai raksturīgo specifiku, kāda tā ir raksturota [lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu] pamatojumā,
- no “mājas bāzes” jēdziena izsecināto kritēriju (kāds ir definēts Regulas [Nr. 3922/91] III pielikumā), kas izmantots Regulā [Nr. 883/2004], lai noteiktu sociālā nodrošinājuma tiesību aktus, kas no 2012. gada 28. jūnija ir piemērojami lidojumu apkalpes un salona apkalpes locekļiem,
- no Eiropas Savienības Tiesas izstrādātās judikatūras izsecināto doktrīnu atbilstoši spriedumiem, kas citēti šī [lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu] pamatojumā,

“darba līguma pastāvīgās izpildes vietas” jēdziens, kas minēts [Briseles I regulas] 19. panta 2. punktā, nevar tikt interpretēts kā pielīdzināms “mājas bāzei”, kas definēta Regulas [Nr. 3922/91] III pielikumā kā “eksploatanta noteikta atrašanās vieta apkalpes loceklim, no kuras apkalpes loceklis parasti sāk un kurā parasti beidz summāro darba laiku vai summāro darba laiku sēriju, un kur ekspluatants parasti neatbild par attiecīgā apkalpes locekļa izmitināšanu”, lai noteiktu līgumslēdzēju valsti (un tādējādi – tās tiesu), kuras teritorijā darba ņēmēji pastāvīgi veic savu darbu, ja šie darba ņēmēji, pildot lidojumu apkalpes locekļu pienākumus, ir nodoti saskaņā ar vienas Savienības valsts tiesībām dibinātas sabiedrības rīcībā, kas īsteno starptautiskus pasažieru pārvadājumus, izmantojot gaisa ceļus, visā Eiropas Savienības teritorijā, tāpēc, ka šis piesaistes kritērijs, kas izsecināts no “mājas bāzes”, kas tiek saprasta kā “faktisko darba attiecību centrs”, jo darba ņēmēji tajā sistemātiski sāk savu darba dienu un to pabeidz šajā vietā, organizējot tajā savu ikdienas darbu, un tās tuvumā līgumattiecību laikposmā ir viņu faktiskā dzīvesvieta, ir tas, kas norāda vienlaikus uz visciešāko saikni ar līgumslēdzēju valsti un garantē piemērotāko aizsardzību vājākajai līgumattiecību pusei?”

Lieta C-168/16

- 33 *S. Nogueira* u.c., kam ir Portugāles, Spānijas vai Beļģijas valstspiederība, 2009. un 2010. gadā noslēdza darba līgumus ar *Crewlink*, Īrijā reģistrētu juridisko personu.
- 34 Katrā no to darba līgumiem bija paredzēts, ka *Crewlink* nodarbina šos darba ņēmējus un noriko tos kā apkalpes personālu *Ryanair* tādu pienākumu veikšanai, kuri ir līdzīgi tiem, ko pildīja *M. J. Moreno Oscar*.

- 35 Šajos darba līgumos, kas ir formulēti angļu valodā, bija precizēts arī, ka to darba attiecībām tiek piemērotas Īrijas tiesības un ka šis dalībvalsts tiesām ir jurisdikcija izskatīt visus strīdus, kas attiecas uz šo līgumu izpildi vai izbeigšanu. Turklāt šajos līgumos bija norādīts, ka viņu darba samaksa tiek maksāta uz kontu Īrijas bankā.
- 36 Darba attiecības uzteikuma vai atlaišanas dēļ izbeidzās 2011. gadā.
- 37 Tādu pašu iemeslu dēļ kā *M. J. Moreno Oscar*, arī *S. Nogueira* u.c. vērsās *tribunal du travail de Charleroi* (Šarleruā Darba lietu tiesa), prasot samaksāt dažādas kompensācijas.
- 38 2013. gada 4. novembra spriedumā šī tiesa nosprieda, ka Beļģijas tiesām nav jurisdikcijas izskatīt šīs prasības. Prasītāji pamatlietās par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā.
- 39 Iesniedzējtiesa uzsver turklāt, ka *S. Nogueira* u.c. līgumos ir noteikts, ka “pasažieru lidmašīnas ir reģistrētas Īrijā, un, tā kā jūs pildīsiet pienākumus šajās lidmašīnās, jūsu nodarbinātības bāze ir Īrijā”, ka Šarleruā lidosta ir šo darba ņēmēju “uzturēšanās” vieta un ka katram no tiem ir jādzīvo stundas brauciena attālumā no bāzes, uz kuru viņi tiks norīkoti.
- 40 Turklāt minētā tiesa izvirza noteiktu skaitu atbilstošu faktu, kas izriet no tās pašas konstatējumiem. Pirmkārt, lai gan to darba līgumos darba devējam bija uzticēta iespēja nolemt norīkot *S. Nogueira* u.c. uz citu lidostu, šajā lietā ir skaidrs, ka vienīgā mātes bāze *Crewlink* dienestā bija Šarleruā lidosta. Otrkārt, katrs no šiem darba ņēmējiem uzsāka savu darba dienu Šarleruā lidostā un sistemātiski atgriezās savā bāzē katras darba dienas beigās. Treškārt, katram no tiem ir gadījies palikt gaidot Šarleruā lidostā, lai iespējami aizvietotu trūkstošu personāla locekli.
- 41 Cita starpā iesniedzējtiesa norāda, ka *S. Nogueira* u.c. darba līgumos viņiem bija paredzēts pienākums ievērot *Ryanair* praktizēto gaisa drošības politiku. Turklāt tas, ka *Ryanair* un *Crewlink* ir kopējas telpas Šarleruā lidostā, kā arī tas, ka *Ryanair* vadība īsteno disciplinārās pilnvaras attiecībā uz personālu, ko *Crewlink* ir nodevusi [tā] rīcībā, pietiekami pierāda abu uzņēmumu darba kooperācijas pastāvēšanu.
- 42 Šī tiesa nepieciešamību saņemt prejudiciālu nolēmumu pamato analogiski lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā C-169/16. *Cour du travail de Mons* (Monsas Darba lietu tiesa) nolēma apturēt lietas izskatīšanu un uzdot Tiesai vienu būtībā līdzīgu prejudiciālu jautājumu.
- 43 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2016. gada 11. aprīļa rīkojumu lietas C-168/16 un C-169/16 rakstveida un mutvārdu procesā un sprieduma taisīšanai tika apvienotas.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 44 Uzdodot savus jautājumus, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai darba ņēmēja, kas ir aviosabiedrības apkalpes loceklis vai ir nodots tās rīcībā, celtas prasības gadījumā, lai noteiktu tiesas, kas izskata lietu, jurisdikciju, jēdziens “vieta, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu” Briseles I regulas 19. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē ir pielīdzināms “mājas bāzes” jēdzienam Regulas Nr. 3922/91 III pielikuma izpratnē.
- 45 Vispirms ir jāprecizē, ka, pirmkārt, kā izriet no Briseles I regulas preambulas 19. apsvēruma un tā kā dalībvalstu savstarpējās attiecībās ar šo regulu ir aizstāta 1968. gada 27. septembra Konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās, kurā grozījumi ir izdarīti ar vēlākām konvencijām par jaunu dalībvalstu pievienošanos šai konvencijai (turpmāk tekstā – “Briseles konvencija”), Tiesas sniegtā šīs konvencijas noteikumu interpretācija ir piemērojama arī šīs regulas noteikumiem tad, kad šo tiesību aktu noteikumi var tikt uzskatīti par līdzvērtīgiem (spriedums, 2016. gada 7. jūlijs, *Hőszig*, C-222/15, EU:C:2016:525, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 46 Šajā ziņā, ja sākotnējā versijā šajā konvencijā nebija ietvertas īpašas tiesību normas par darba līgumu, Briseles I regulas 19. panta 2. punkts ir formulēts gandrīz identiski 5. panta 1. punkta otrajam un trešajam teikumam minētās konvencijas redakcijā, kas izriet no Konvencijas 89/535/EEK par Spānijas Karalistes un Portugāles Republikas pievienošanos konvencijai par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās, kā arī protokolam par šīs konvencijas interpretēšanu Tiesā ar pielāgojumiem, kas tajā izdarīti saistībā ar Dānijas Karalistes, Īrijas un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pievienošanos, un pielāgojumiem, kas izdarīti ar konvenciju par Grieķijas Republikas pievienošanos (OV 1989, L 285, 1. lpp.), tādējādi, ka saskaņā ar iepriekšējā punktā atgādināto judikatūru ir jānodrošina šo divu tiesību aktu interpretācijas turpinātība.
- 47 Turklāt, runājot par individuālu darba līgumu, Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta teikuma otrajā daļā norādītā pienākuma izpildes vieta, kas ir pieteikuma pamatā, ir jānosaka, pamatojoties uz vienotiem kritērijiem, kas ir jānosaka Tiesai, pamatojoties uz šīs konvencijas sistēmu un mērķiem. Tiesa ir uzsvērusi, ka vienīgi šāda autonoma interpretācija var nodrošināt minētās konvencijas vienotu piemērošanu, kuras mērķis ir it īpaši saskaņot līgumslēdzēju valstu tiesu jurisdikcijas noteikumus, novēršot, cik vien iespējams, tiesu jurisdikcijas pamatu palielināšanos attiecībā uz vienu tiesisko attiecību, un pastiprināt Savienībā reģistrēto personu tiesisko aizsardzību, vienlaikus ļaujot prasītājam viegli noteikt tiesu, kurā tas var vērsties, un atbildētājam – saprātīgi paredzēt tiesu, kurā tas var tikt iesūdzēts (spriedums, 2003. gada 10. aprīlis, *Pugliese*, C-437/00, EU:C:2003:219, 16. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 48 No minētā izriet, ka šī autonomas interpretācijas prasība ir piemērojama arī Briseles I regulas 19. panta 2. punktam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 10. septembris, *Holterman Ferho Exploitatie* u.c., C-47/14, EU:C:2015:574, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 49 Otrkārt, no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka, no vienas puses, attiecībā uz ar darba līgumiem saistītiem strīdiem Briseles I regulas II nodaļas 5. sadaļā ir minēta virkne noteikumu, kuru mērķis – kā izriet no šīs regulas preambulas 13. apsvēruma – ir aizsargāt vājāko līgumslēdzēju pusi ar noteikumiem par jurisdikciju, kas ir labvēlīgāki šīs puses interesēm (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 19. jūlijs, *Mahamdia*, C-154/11, EU:C:2012:491, 44. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2015. gada 10. septembris, *Holterman Ferho Exploitatie* u.c., C-47/14, EU:C:2015:574, 43. punkts).
- 50 Šie noteikumi ļauj it īpaši darbaņēmējam iesūdzēt savu darba devēju tiesā, ko tas uzskata par tuvāko savām interesēm, atzīstot viņam tiesības celt prasību tās dalībvalsts tiesā, kurā ir darba devēja domicils, vai tās vietas tiesā, kurā darbaņēmējs parasti izpilda savu darbu, vai, ja šis darbs netiek veikts tajā pašā valstī, tās vietas tiesā, kurā atrodas iestāde, kas ir pieņēmusi darbā darbaņēmēju. Minētās sadaļas normās ir ierobežota arī tiesas izvēles iespēja darba devējam, kurš vērsas tiesā pret darbinieku, kā arī iespēja atkāpties no minētajā regulā minētajiem noteikumiem par jurisdikciju (spriedums, 2012. gada 19. jūlijs, *Mahamdia*, C-154/11, EU:C:2012:491, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 51 No otras puses, Briseles I regulas II nodaļas 5. sadaļā ietvertās normas ir ne tikai speciālas, bet arī izsmeljošas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 10. septembris, *Holterman Ferho Exploitatie* u.c., C-47/14, EU:C:2015:574, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 52 Treškārt, Briseles I regulas 21. pantā ir ierobežota darba līguma pušu iespēja vienoties par jurisdikcijas noteikšanu. Tādējādi šāda vienošanās ir jānoslēdz pēc strīda rašanās vai, ja tā ir noslēgta iepriekš, tai ir jāļauj darbaņēmējam vērsties citās tiesās, kurām ar minētajiem noteikumiem nav piešķirta jurisdikcija (spriedums, 2012. gada 19. jūlijs, *Mahamdia*, C-154/11, EU:C:2012:491, 61. punkts).
- 53 No tā izriet, ka šī tiesību norma nevar tikt interpretēta tādējādi, ka jurisdikcijas noteikšanas klauzula varētu tikt piemērota izslēdzoši un tādējādi tikt aizliegts darbaņēmējam vērsties tiesās, kurām ir jurisdikcija saskaņā ar Briseles I regulas 18. un 19. pantu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 19. jūlijs, *Mahamdia*, C-154/11, EU:C:2012:491, 63. punkts).

- 54 Šajā gadījumā ir jākonstatē, kā ģenerālvokāts ir uzsvēris savu secinājumu 57. un 58. punktā, ka jurisdikcijas noteikšanas klauzula, kāda ir iekļauta pamatlietā aplūkotajos līgumos, neatbilst ne vienai, ne otrai Briseles I regulas 21. pantā noteiktajai prasībai un ka līdz ar to uz minēto klauzulu nevar atsaukties pret prasītājiem pamatlietā.
- 55 Ceturtkārt un visbeidzot, ir jānorāda, ka Briseles I regulas 19. panta 2. punkta autonoma interpretācija neliedz ņemt vērā Romas konvencijā ietvertās attiecīgās normas, jo šī konvencijas mērķis, kā tas izriet no tās preambulas, starptautisko privāttiesību jomā ir arī veicināt Savienības jau uzsākto tiesību unifikāciju, tostarp tiesu jurisdikcijas un spriedumu izpildes jomā.
- 56 Kā ģenerālvokāts ir norādījis savu secinājumu 77. punktā, Tiesa 2011. gada 15. marta spriedumā *Koelzsch* (C-29/10, EU:C:2011:151) un 2011. gada 15. decembra spriedumā *Voogsgeerd* (C-384/10, EU:C:2011:842) jau ir interpretējusi Romas konvenciju saistībā it īpaši ar Briseles konvencijas normām attiecībā uz individuālo darba līgumu.
- 57 Attiecībā uz jēdziena “vieta, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu” noteikšanu Briseles I regulas 19. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē Tiesa atkārtoti ir nospriedusi, ka dalībvalsts, kurā darba ņēmējs parasti izpilda savu darbu, kritērijs ir jāinterpretē plaši (pēc analogijas skat. spriedumu, 2013. gada 12. septembris, *Schlecker*, C-64/12, EU:C:2013:551, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 58 Attiecībā uz darba līgumu, kas tiek izpildīts vairāku līgumslēdzēju valstu teritorijā, un ja nav darba ņēmēja profesionālās darbības faktiskā centra, no kura viņš izpildītu savu pienākumu pret darba devēju būtiskāko daļu, Tiesa ir nospriedusi, ka Briseles konvencijas 5. panta 1. punkts, ņemot vērā vajadzību gan noteikt vietu, ar kuru lietai ir visievērojamākā saikne, lai noteiktu tiesu, kas var vislabāk lemt, gan nodrošināt atbilstošu aizsardzību darba ņēmējam kā vājākajai līgumslēdzējai pusei un novērst kompetento tiesu daudzējādību, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas attiecas uz vietu, kurā vai no kuras darba ņēmējs īsteno savu pienākumu pret darba devēju būtiskāko daļu. Šajā vietā darba ņēmējs ar vismazākajām izmaksām var celt prasību tiesā pret savu darba devēju vai sevi aizstāvēt, un šīs vietas tiesa ir vispiemērotākā, lai izšķirtu ar darba līgumu saistītos strīdus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 27. februāris, *Weber*, C-37/00, EU:C:2002:122, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 59 Tādējādi līdzīgos apstākļos jēdziens “vieta, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu”, kas paredzēts Briseles I regulas 19. panta 2. punkta a) apakšpunktā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas attiecas uz vietu, kurā vai no kuras darba ņēmējs faktiski īsteno savu pienākumu pret darba devēju būtiskāko daļu.
- 60 Šajā gadījumā pamatlietas attiecas uz darba ņēmējiem, kas ir nodarbināti kā aviosabiedrības apkalpes locekļi vai ir nodoti tās rīcībā. Tādējādi dalībvalsts tiesai, kas izskata šīs lietas, ja tā nepārprotami nevar noteikt “vietu, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu”, lai pārbaudītu pati savu jurisdikciju, ir jānosaka “vieta, no kuras” šis darba ņēmējs galvenokārt īsteno savus pienākumus pret savu darba devēju.
- 61 Kā ģenerālvokāts ir atgādinājis savu secinājumu 95. punktā, arī no Tiesas judikatūras izriet, ka, lai konkrēti noteiktu šo vietu, valsts tiesai ir jāatsaucas uz netiešu pierādījumu sistēmu.
- 62 Šī netiešo pierādījumu metode ļauj ne tikai labāk atspoguļot tiesisko attiecību realitāti, jo atbilstoši tai ir jāņem vērā visi elementi, kas raksturo darba ņēmēja darbību (pēc analogijas skat. spriedumu, 2011. gada 15. marts, *Koelzsch*, C-29/10, EU:C:2011:151, 48. punkts), bet arī novērst to, ka tāds jēdziens, kāds ir “vieta, kurā vai no kuras darba ņēmējs parasti veic savu darbu” tiek padarīts par instrumentu vai arī veicina apiešanas stratēģiju īstenošanu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2016. gada 27. oktobris, *D’Oultremont* u.c., C-290/15, EU:C:2016:816, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 63 Kā ģenerālvokāts ir uzsvēris savu secinājumu 85. punktā, attiecībā uz darba attiecību specifiku transporta nozarēs Tiesa 2011. gada 15. marta spriedumos lietā *Koelzsch* (C-29/10, EU:C:2011:151, 49. punkts) un lietā *Voogsgeerd* (C-384/10, EU:C:2011:842, 38.–41. punkts), ir norādījusi vairākas

pazīmes, ko valsts tiesas var ņemt vērā. Šīm tiesām tostarp ir jānosaka, kurā dalībvalstī atrodas vieta, no kuras darbinieks veic pārvadājumus, tā, kur viņš atgriežas pēc šiem pārvadājumiem, saņem norādījumus par šiem pārvadājumiem un organizē savu darbu, kā arī vieta, kurā atrodas darba rīki.

- 64 Šajā ziņā tādos apstākļos kā pamatlietā esošie, un kā ģenerāladvokāts ir uzsvēris savu secinājumu 102. punktā, ir jāņem vērā arī vieta, kurā tiek novietoti gaisa kuģi, uz kuriem parasti tiek veikts darbs.
- 65 Līdz ar to jēdziens “vieta, kurā vai no kuras darba ņēmējs parasti veic savu darbu” nevar tikt pielīdzināts nevienam citam Savienības tiesībās izmantotajam jēdzienam.
- 66 Attiecībā uz aviosabiedrības vai tās rīcībā nodoto apkalpes personālu minētais jēdziens nevar tikt pielīdzināts jēdzienam “mājas bāze” Regulas Nr. 3922/91 III pielikuma izpratnē. Briseles I regulā nav atsauces uz Regulu Nr. 3922/91, un tai ir citi mērķi, proti, pēdējās minētās mērķis ir saskaņot tehniskās prasības un administratīvo procedūru civilās aviācijas jomā.
- 67 Apstākļi, ka “vietas, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu” jēdziens Briseles I regulas 19. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē nevar tikt pielīdzināts “mājas bāzes” jēdzienam Regulas Nr. 3922/91 III pielikuma izpratnē, nenozīmē, kā to uzsvēris ģenerāladvokāts savu secinājumu 115. punktā, ka pēdējais minētais jēdziens zaudē jebkādu nozīmi tādos apstākļos kā pamatlietās esošie, nosakot vietu, no kuras darba ņēmējs pastāvīgi pilda savu darbu.
- 68 It īpaši, kā izriet no šī sprieduma 61.–64. punkta, Tiesa jau ir izcēlusi vajadzību, nosakot šo vietu, izmantot netiešo pierādījumu metodi.
- 69 Šajā ziņā jēdziens “mājas bāze” ir elements, kam var būt būtiska nozīme, identificējot norādes, kas atgādinātas šī sprieduma 63. un 64. punktā un kas tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, ļauj noteikt vietu, no kuras darba ņēmēji parasti veic savu darbu, un tāvad tiesas, kas var izskatīt viņu celto prasību Briseles I regulas 19. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, jurisdikciju.
- 70 Šis jēdziens ir definēts Regulas Nr. 3922/91 III pielikumā, OPS 1.1095, kā vieta, no kuras apkalpes locekļi sistemātiski sāk savu darba dienu un to pabeidz šajā vietā, organizējot tajā savu ikdienas darbu, un kuras tuvumā darba līguma izpildes laikposmā ir darba ņēmēju dzīvesvieta un kur tie ir gaisa pārvadātāja rīcībā.
- 71 Atbilstoši šī pielikuma OPS 1.1110 tādu darba ņēmēju, kādi ir prasītāji pamatlietā, minimālais atpūtas laiks atšķiras atkarībā no tā, vai šis laiks tiek piešķirts ārpus “mājas bāzes” vai tajā Regulas Nr. 3922/91 III pielikuma izpratnē.
- 72 Turklāt ir jānorāda, ka šī vieta netiek noteikta nejauši un to nedara darba ņēmējs, bet atbilstoši minētā pielikuma OPS 1.1090 3.1. punktam to nosaka ekspluatants katram apkalpes loceklim.
- 73 Tikai tad, ja, ņemot vērā katra konkrētā gadījuma faktiskos apstākļus, prasības, kādas ir pamatlietās, būtu ciešāk saistītas ar citu vietu, kas nav “mājas bāze”, pēdējā minētā nebūtu atbilstoša, lai noteiktu “vietu, no kuras darba ņēmēji parasti veic savu darbu” (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 27. februāris, *Weber*, C-37/00, EU:C:2002:122, 53. punkts, kā arī pēc analogijas spriedumu, 2013. gada 12. septembris, *Schlecker*, C-64/12, EU:C:2013:551, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 74 Turklāt atsauce uz jēdzienu “mājas bāze” šīs regulas izpratnē, kas ir ietverta Regulas Nr. 883/2004 tekstā, nevar radīt šaubas par jēdziena “vieta, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu” autonomo raksturu, jo pēdējai minētajai regulai un Briseles I regulai ir dažādi mērķi. Kamēr Briseles I regulas mērķis ir minēts šī sprieduma 47. punktā, Regulas Nr. 883/2004 mērķis, kā norādīts tās preambulas 1. apsvērumā, ir ne tikai personu brīva pārvietošanās, bet arī “[sekmēt] dzīves kvalitātes un nodarbinātības nosacījumu uzlabošan[u]”.

- 75 Turklāt apsvērumi, saskaņā ar kuru tās vietas jēdziens, kur vai no kuras darba ņēmējs pastāvīgi veic darbu, uz kuru ir atsauce Briseles I regulas 19. panta 2. punkta a) apakšpunktā, kā izriet no šī sprieduma 65. punkta, nav pielīdzināms nevienam citam jēdzienam, attiecas arī uz gaisa kuģu “piederību” Čikāgas konvencijas 17. panta izpratnē.
- 76 Tādējādi un pretēji tam, ko *Ryanair* un *Crewlink* ir apgalvojuši savos apsvērumos, dalībvalsts, no kuras aviosabiedrības vai tās rīcībā nodots apkalpes loceklis pastāvīgi veic darbu, nav pielīdzināma arī dalībvalsts teritorijai, kurai ir piederīgi šīs sabiedrības gaisa kuģi Čikāgas konvencijas 17. panta izpratnē.
- 77 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Briseles I regulas 19. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka aviosabiedrības vai tās rīcībā nodota apkalpes locekļa celtas prasības gadījumā, lai noteiktu tiesas, kas izskata lietu, jurisdikciju, jēdziens “vieta, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu” šīs tiesību normas izpratnē nav pielīdzināms “mājas bāzes” jēdzienam Regulas Nr. 3922/91 III pielikuma izpratnē. “Mājas bāzes” jēdziens tomēr ir būtiska norāde, lai noteiktu “vietu, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu”.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 78 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās 19. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka aviosabiedrības vai tās rīcībā nodota apkalpes locekļa celtas prasības gadījumā, lai noteiktu tiesas, kas izskata lietu, jurisdikciju, jēdziens “vieta, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu” šīs tiesību normas izpratnē nav pielīdzināms “mājas bāzes” jēdzienam Padomes 1991. gada 16. decembra Regulas (EEK) Nr. 3922/91 par tehnisko prasību un administratīvo procedūru saskaņošanu civilās aviācijas jomā, kurā grozījumi ir izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Regulu (EK) Nr. 1899/2006, III pielikuma izpratnē. “Mājas bāzes” jēdziens tomēr ir būtiska norāde, lai noteiktu “vietu, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu”.

[Paraksti]